СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 44. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТИ, вівторок, 7-го березня 1944. No. 44. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, March 7, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

СЕНАТ РАХУЄТЬСЯ ЗІ СТАНОВИЩЕМ АРМІЇ В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ

ВАШИНҐТОН. — Розпочата сенатором Ваґнером і Тефтом акція за вітворення Палестини для іміґрації жидів і можливе створення в тому краю в майбутности жидівської батьківщини, стрінулася не лише з протестом від арабів в Малій Азії й Африці, але теж і зо спротивом начальника американського ґенерального штабу ґенерала Джорджа С. Маршала. Він заявив, що ухвалення американським сенатом резолюції з домаганням впустити жидів беззастережно до Палестини, може викликати забурення в арабсько-мусулманськім і арабсько-християнськім світі, а це знову пошкодить стратеґії Аліянтів на середземноморськім відтинку війни. До спротиву ген. Маршала прилучився теж секретар стейту Кордел Гол та секретар війни Генрі Л. Стимсон. Ці спротиви показалися такими сильними, що автори резолюції, Тефт і Ваґнер, поважно призадумуються вицофати резолюцію із сенатської комісії. На всякий випадок акція сенату за вітворення Палестини для безконтрольної іміґрації жидів вважається вже за погребану.

АРМІЯ ПРОТИ ПОШИРЮВАННЯ КНИЖКИ ПРО РІВНІСТЬ РАС.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Ендрю Дж. Мей з Кентоки виявив, що військова комісія палати репрезентантів спротивилася поширюванню армією книжечки „Раси людства", яка розвиває теорію, що всі раси є рівні, а різниця між ними поширюється лише через економічну нерівність. Сказано теж у книжечці, що нюйорські ніґри рівні інтеліґенцією білим із південних стейтів. Армія закупила була 55,000 примірників цієї брошури, але за спротивом військової комісії вицофала її, поки справа не буде докладніше розглянена в комісії.

УРЯД ПРОТИ ВИКЛЮЧЕННЯ НОВОЇ ІМІҐРАЦІЇ

НЮ ЙОРК. — На конференції жидівського іміґраційного товариства ГІАС, що складалася з 2,500 делеґатів, виголосив ґенеральний прокуратор Френсис Бидл промову, а в ній виявив своє становище в справі післявоєнної іміґрації до Злучених Держав. Він противиться виключенню іміґрації, з огляду на можливоти в Европі та в інших частинах світу, але заявляється за добір будучих іміґрантів до Америки. Сама людяність наказує, що не можна виключати захисту в Америці нещасливим, які опиняться в безвихіднім положенню — міркував Бидл.

ПОЗБУЛИСЯ СЛАВНОГО НАЧАЛЬНИКА КРИМІНАЛЬНОЇ БАНДИ.

СІНҐ СІНҐ (Ню Йорк). — У суботу 4 березня післали на той світ із стейтовій тюрми, посадивши на електричне крісло, Луїса Бухалтера, що під прибраним іменем Лепке був пострахом нюйорської округи через 12 літ, як провідник тайної кримінальної банди. Ця банда, за обчисленням нюйорської поліції, замордувала 60—80 осіб при помочи найрізнородніших ґенґстерських підступів. Бухальтера-Лепке засудили на смерть ще в 1941. р. за вбивство власника крамниці Джозефа Розена у Брукліні, але він відкликався від одного суду до другого, поки вкінці не найшовся вже ні один правний засіб для його рятунку. З ним пішли на другий світ два його прибічники, Менді Вайс і Луїс Капоне.

ПРЕЗИДЕНТ РОЗПОЧАВ ДВАНАЦЯТИЙ РІК НА СВОЇМ СТАНОВИЩІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт розпочав в суботу 4. березня 12. рік свого урядування в Білому Домі. Вранці відправлено з цієї нагоди спеціяльне богослуження в Білому Домі, в якому взяли участь всі члени урядового кабінету і інші високі урядовці та представники армії й фльоти у числі около 200. У вечорі відбувся теж в Білому Домі обід з рамени Товариства Кореспондентів при Білому Домі. Вчасі обіду не було ніяких промов.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО УПРОЩЕННЯ ПЛАЧЕННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — З огляду, що цьогорічні викази податкові виявляють небувалі трудності, яких пересічний громадянин не може перемогти без помочи фахового знавця, комісія способів і засобів у палаті репрезентантів розпочала акцію за цілковиту переміну способу плачення особисто-доходового податку на будуче.

АРҐЕНТИНСЬКІ СПРАВИ ЗАНЕПОКОЮЮТЬ ЦІЛУ ПІВДЕННУ АМЕРИКУ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Неприхильне становище Злучених Держав до нового уряду в Арґентині викликало занепокоєння в сусідних південно-американських републиках. Наче спротивом проти становища Злучених Держав являється крок уряду републики Чілі, який визнав новий уряд Арґентини і тим зробив вилім у непевнім наставленні сусідів.

Відбулася в Карнеґі Гол в Ню Йорку величава українська культурна манифестація

НЮ ЙОРК. — Вступайте до Союзу, а через Союз „дайте пізнатись світови, що ви живі, та що тут в Америці українське народне життя бе живою струною", писала „Свобода" 1. березня 1894 року, подаючи звіт про основання У. Н. Союзу, а маючи ці слова на думці, влаштовано 50 років пізніше Свято-Концерт в 50-ліття У. Н. Союзу, в неділю 5. березня 1944 року в Ню Йорку, в славній Карнеґі Гол, старанням Відділів У. Н. Союзу з Метрополитальної Округи. Відбулося це свято в такий торжественно-культурний спосіб, що остане назавжди імпозантною українською амніфестацією поступу і культури американських українців.

БЛАГОДАРСТВЕННІ ВЕЛИКІ СЛУЖБИ БОЖІ

Як тому 50 років зачались основини У. Н. Союзу „Божественною літурґією за призвання помочі св. Духа", як подає „Свобода" з цього часу, так і Союзовий Ювилей Метрополитальної Округи м. Ню Йорку зачався цеї пропамятної неділі зрана по українських церквах. І то в самому осідку У. Н. Союзу, в Джерзі Сиrі, де о. Володимир Лотович виголосив прекрасну згадку про піонірів У. Н. Союзу, як і по інших дооколичних місцевостях, а зокрема в Ню Йорку, де в битком набитій українській кат. церкві св. Юра відправив Службу Божу Преосв. Амвроз Сенишин в асисті оо. Василіян (протоігумена з Канади о. Бараника, о. д-ра Гриньоха, ігумена о. Журавецького з Шікаґа і о. Гевка) та інших духовних отців. У проповіди, присвяченій Золотому Ювилееви У. Н. Союзу, Преосв. Амвроз згадав за 50-літні ювилеї, що їх згадує Святе Письмо, на які то ждали бідні й голодні, бо це були Святі Роки, коли бідним довги дарували, а провинившимся провини. Згадав за Рідний Край і за тих Союзовців, що їх бракує, себто за молодих американців з українського роду, що в боротьбі за свободу. А головний натиск положив на Живий Памятник, закликаючи Союзовий Загал приложити всюди жертв і труду, щоб з нагоди Золотого Ювилею У. Н. Союзу всюди повставали цілоденні українські школи для вдержання українського життя в Америці й членства в У. Н. Союзі. По Службі Божій відправив Преосв. Амвроз теж і панахиду за померших членів У. Н. Союзу. В українській прав. церкві (автокефальній) в Ню Йорку відправив Службу Божу архіеп. Іоан Теодорович, в сослуженню о. д-ра Клодницького й о. Л. Весоловського, виголосивши проповідь на тему широкої діяльности У. Н. Союзу, що плив і пливе проти вітру як і цілий український нарід, та проте довершуючи щораз більше добрих і дорогих для нашого народу діл. Відправив Службу Божу в состуженню духовенства теж і Преосв. Богдан Шпилька в українській прав. церкві.

В церквах виступили члени У. Н. Союзу з прапорами. В церквах були теж присутними головні радні У. Н. Союзу, що прибули на Свято з різних міст Америки.

МАСОВА УЧАСТЬ НА СВЯТІ-КОНЦЕРТІ В КАРНЕҐІ ГОЛ

Коли звітуючий у „Свободі" писав тому 50 років про основання Союзу і концерт під враженням числа прибувших, що „український нарід уже воскрес із мертвих в Америці", то яких слів требаб підшукати, щоб описати враження, яке переживали три тисячі осіб, що мали щастя дістатись до Карнеґі Гол на Свято-Концерт в память Золотого Ювилею У. Н. Союзу. А прибули люди і з далеких сторін. Між присутними видно було в льожах обидвох вище згаданих православних епископів. Було дуже багато українських священиків, зблицька і сподалі. В льожі видно було о. ігумена Маркова, пароха укр. кат. церкви св. Юра, разом з іншими священиками і гістьми з Канади. Зокрема треба піднести офіційних представників наших братніх запомогових центральних орґанізацій, що прибули з Скрентону, Філядельфії й Пітсбургу, себто представників Українського Робітничого Союзу і „Народної Волі", Провидіння і „Америки", та Української Народної Помочі і „Народного Слова". А далігостей з Канади, зокрема п. В. Гірняка, орґанізатора У. Н. Союзу на Канаду. А між масою публики видно було усіх, кого ми звикли бачити при всій українській народній роботі в Америці: орґанізаційній, чи культурній. Прислухувались програмі і гарячо її оплескували й визначні гості, що не є з українського походження, а що прибули, щоби бути учасниками програми, або тільки її послухати.

МУЗИЧНА ЧАСТИНА ПРОГРАМИ.

„І о диво! Трупи встали і очі розкрили! На вільній землі українська чародійна пісня лунає на славу во вишніх Богу" — і то „під проводом д-ра Сіменовича, невтомимого труженика", писала „Свобода" тому 50 років про спів у церкві й на концерті при основинах У. Н. Союзу, а тепер приходиться в першу черґу зарекордувати, що ця пісня вже триюмфувала в Карнеґі Гол, а тим разом дала все, що тільки могла дати в тих воєнних обставинах, в яких треба було складати хор, за що диріґентови, проф. Юриеви Кириченкови належиться надзвичайне признання, а хористам подяка, що взялись за це трудне діло й вивязались з нього так добре, за що дістали вдячну подяку від загалу. Зачали вони від американського гимну, відспіваного з вервою, а зараз по нім відспівали могучий гимн У. Н. Союзу (Слова С. Мусійчука, музика М. Гайворонського) про те, як ми, під Вашингтона зеднані прапором, обеднались всі, як один муж — в Український Народний Союз. Хор виступив двічи з багатою і різноманітною програмою, в яку ввійшли: Шумить гудить дібровонька (ар. М. Гайворонського), Ой горе, горе калині (ар. О. Кошиця) з прекрасним сольом п-нни Марії Полиняк, Верховино (ар. М. Лисенка), Журавлі (ар. Кошиць-Кириченко), Ой видно село (ар. Я. Ярославенка) і аранжіровки Ю. Кириченка: Садок вишневий (до слів Шевченка), Коби скорше (стрілецька пісня), Ой у полі керниченька. Хоч хор мав усього біля 60 осіб, і то здебільша самих аматорів, то проте пошанував гідно українську пісню з усіми її ніжностями, з глибиною, а навіть і силою. Тому і мусів співати ще додатки, хоч велика програма концерту ніяких додатків властиво не дозволяла.

ВИСТУП ПІЯНІСТКИ ЛЮБКИ КОЛЕССИ — ВИКЛИКУЄ ЗАГАЛЬНЕ ОДУШЕВЛЕННЯ

Велика частина святочної публики мала на тому Концеркті-Святі першу нагоду почути світової слави українську піяністку — Любку Колессу. І думаємо, що всіх їх вона відразу собі зеднала своїм глибоким мистецтвом, досягненим не тільки природним великим музичним талантом, але й величезною працею і витривалістю, які рівнаються самопосвяті. Завдяки тим прикметам перша її точка (TOCCATA, ADAGIO AND FUGUE, C MAJOR — BACH-BUSONI) захопила слухачів своєю простотою, скромністю, переплетеними блискучістю і гумором. Але це тільки тому, що цей тяжкий твір грала велика і справжня артистка. Дальші точки, дуже солодкий, типічно моцартівський романс (ROMANCE IN A-FLAT —, MOZART) і блискучий, повний ґрації Скарлатті (італійський композитор 16-го століття) з своїми CAPRICCIO, B-FLAT MAJOR і CAPRICCIO, C MAJOR. А потім вершок: Ліста рапсодія ч. 12, що більше словянська як угорська і кінчиться малярським танцем, що такий подібний до козака. Тут вже гри всі слухали з запертим віддихом. Це дуже популярна рапсодія і одна з найславніших. По грі — квіти, безупинні брава і наддаток. І загальне одушевлення. Це все, що можна коротко сказати.

ОПЕРОВИЙ СПІВАК ГОЛИНСЬКИЙ ЩИРО ВИТАНИЙ І ОПЛЕСКУВАНИЙ

Оперовий артист, Михайло Голинський, може зарахувати свій виступ в Карнеґі Гол до таких, що дали йому нагоду задемонтрувати силу і красу свого голосу. Особливе захоплення викликала пісня „Чорна хмара в полонині". музика В. Балтаровича, відспівана в супроводі піяна і флета (сопілки). Артист співав у двох частинах концерту. Акомпаніювала йому п-нна Ольга Дмитрів. Зачав від підходячого на свято „Мені однаково" (Шевченко-Лисенко), а по-

(Продовження на стор. 3-тій).

ПЕРШІ АМЕРИКАНСЬКІ БОЄВИКИ НАД БЕРЛІНОМ

ЛОНДОН. — Американські боєві літаки появилися вперше над Берліном. Перші формації двомоторових „Лайтнінґів" кружляли над німецькою столицею через цілу чверть години, не стрінулися з ніякою опозицією й вернулися всі щасливо до своїх баз.

Американські бомбовики, важкі й середні, підприняли рейд на нацистичні інсталяції в північній Франції днем, а за ними пішли зараз ніччю британські бомбовики, скидаючи на обекти найбільші досі вживані бомби, по шість тон кожна, спеціяльно придумані для розбивання фабрик. Світлини, зняті після рейду, ствердили, що бомби справді робили по фабриках страшенні спустошення.

НОВА ОФЕНЗИВА ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Частини червоної армії під командою маршала Жукова на першім українськім фронті" почали нову офензиву, що намірена на добуття Тернополя в Галичині. В офензиві червона армія розбила 12 німецьких дивізій, відкинула німців на 15—32 милі, добула велике число місцевостей та загрозила перерванням залізниці між Одесою й Львовом.

Московський комунікат представляє цю дводневу офензиву як велику перемогу; Сталін приказав відсвяткувати її 20 барвними сальвами з 224 гармат. Колиб червоній армії повелася ця кампанії й колиб справді перерізано німцям лінію з Одеси до Львова, то німці в південно-західній Україні могли би вживати для відступу тільки румунських залізниць.

Ралф Паркер, московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", подає, що він уже оглядав відбудову краю, яку переводить советський уряд у Московщині й на північній Україні. Передусім відбудовується залізничі мости, часто з відривків інших мостів. Уряд уважає наладнання транспорту першим завданням.

ЯПОНЦІ ПРОБУВАЛИ ВІДБИТИ АДМІРАЛЬСЬКІ ОСТРОВИ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Аліянтські сили на Адміральський островах відбили завзяту спробу японців відбити назад остров Лос Неґрос та його славний летунський майдан. Ворога відбито з кольосальними втратами для нього. Начисляють, що в цій спробі згинуло 3,000 японців. Американські втрати зникаючо малі: 61 вбитих та 244 ранених.

Японський уряд уже свідомий нової небезпеки внаслідок американських успіхів на Пацифіку, бо він зарядив надзвичайні остороги проти повітряних рейдів, мобілізацію шкільної молоді та закриття всіх місць для розривки.

РОСІЯ МАЄ ДІСТАТИ ТРЕТИНУ ІТАЛІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт розкрив на своїй правильній конференції з пресою, що італійську фльоту, котра здалася при поваленню Мусолінія, Аліянти постановили для дальшого ведення війни поділити на рівні між Америку, Британію й Росію. Цих кораблів є сотка, й Росія мала би з того дістати на домагання Сталіна, повну третю частину.

ЛОНДОН ЗАСКОЧЕНИЙ ЗАЯВОЮ ПРЕЗИДЕНТА.

ЛОНДОН. — Британський уряд видно був заскочений заявою президента Рузвелта про поділ італійської воєнної фльоти між три аліянтські потуги. Уряд вістки не заперечує, але він побоюється, що подання її до відома тепер може викликати „невигідні відгуки".

І справді речники ґрецького й югославського уряду вже дали до зрозуміння, що Греція й Югославія сподівалися мати участь при розділі італійської фльоти, зогляду на їх участь у війні проти Італії.

ВІДГУКИ В ІТАЛІЇ НА РОЗДІЛ ФЛЬОТИ.

НЕАПОЛЬ. — Вістку про розділ італійської фльоти між три великі держави Обєднаних Держав викликала різні почування серед італійців.

Зо заяви ґенерала Бадолія видно, що його за ту справу не питалися. Італійці звертають увагу, що найприроднішим місцем ужитку італійської фльоти в руках Росії було би Чорне море; щоб одначе італійські кораблі могли найтися на Чорному морю, вони мусіли би переїхати Дарданелі й Босфор, а для цього треба буде дозволу Туреччини, котра його може не дати.

ВІДГУК ПРИЗНАННЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ РОСІЇ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На сесії конференції „Американської Робітничої Преси", що відбувалася тут в готелі Парк Сентрел, виступив редактор „Джустіції", італійського часопису кравецької юнії, з критикою віддання одної третини італійської воєнної фльоти Росії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

НІ ВПЕРЕД НІ НАЗАД

Умовини для мирових переговорів, подані Фінляндії Москвою, стрінулися назагал з „доброю пресою". Ґазети признали їх поміркованими, себто за зовсім можливу основу для мирових пертрактацій. Те саме можна було вичитати в догадах преси, що тут певно аліянтські держави наставали на Москву подати приємливі умовини, якщо не зогляду на саму Фінляндію, то зогляду на інші держави, що стоять по боці Німеччині, або є до війни невтральні. Такий тон навіть відчути було можна в підчеркненню фінського уряду в його сповіщенню про московські умовини, що мовляв між ними нема домагання безумовної здачі.

Супроти такої досить загальної оцінки московських пропозицій Фінляндії була немалою несподіванкою неґативна постава фінської преси до до цих пропозицій. Назагал преса ставиться до цих пропозицій ворожо. Ґазети пишуть, що московські пропозиції не можуть бути основою мирових переговорів. Декотрі ґазети називають їх „застрашаючими" і „злими знаками". Коли взяти під увагу строгу цензуру фінських ґазет фінським урядом, то треба припустити, що фінський уряд або хоче пустити в курс такі думки, або принаймні не має сили здержати їх поширення. Правдоподібно, серед самого фінського уряду є не тільки оптимістичні погляди на московські пропозиції, але й песимістичні, висказані в ґазетах.

У чомуж мав би бути страх фінців перед совєтськими пропозиціями? Здається, що тільки в одній точці: в домаганню Москви до Фінляндії інтернувати німецькі війська, що тепер находяться в Фінляндії. Фіни знають, що сама німецька армія добровільно з Фінляндії не ус[illegible] а сама фінська армія її викинути не потрапить. Прийдеться отже приняти пропозицію Москви допустити на фінську територію совєтську армію. Цього фіни не хочуть, бо видно бояться, що, як пустять совєтську армію в Фінляндію викидати німців, то позбудуться німців, але не позбудуться відтак червоної армії. Ті круги, котрих висловом є дозволені фінським урядом ґазети, бояться приявности червоної армії в Фінляндії ще більше, ніж приявности німців.

Отже фіни не є тепер у положенню вибирати між добром і злом. Вони тепер чуються поставленими перед вибором між двома лихами; їм приходиться вгадувати, котре з двох лих менше. Вони не можуть, чи не хочуть, далі вести війни, і не можуть видно з неї вийти. На своє лихо, вони не можуть нікого в світі переконати, що вони могли би добиватися відступлення від домагання евакуації німецьких військ з Фінляндії. Який це був би мир Фінляндії з Аліянтами, чи з Росією, якби фінський уряд підписав угоду, а в краю далі оставала німецька армія й вживала Фінляндії як воєнної бази? Замітно, що й фінські ґазети, які протестують проти приняття мирових пропозицій, від себе ніякої розвязки не подають, а тільки кажуть: „Уряд має рішати. Це його обовязок найти гоноровий мир!"

Дбають про культуру народу, з якого вийшли

Помер американець жидівського походження, тут роджений і вихований, фабрикант рукавиць, Лусіюс Літавер, що за свого життя дав на різні просвітно-гуманітарні цілі понад $6,000,000. Тим, що згадуємо за нього, не хочемо сказати, що це щось надзвичайне, щоб хтось в Америці дав таку суму на ось такі цілі. Дають одиниці далеко більші суми. Але звичайною появою є і те, що великі маси людей, що не є міліонерами, а мають тільки кількадесять тисяч, а то й кілька тисяч маєтку, а залишають по смерти, чи дають за життя більші чи менші жертви на релігійні, гуманітарні, чи культурно-освітні цілі. Саме завдяки ось таким жертвам-записам Злучені Держави піднеслись в дуже скорому часі культурно дуже високо.

Та вернім до. того жертводавця, якого ми згадали на початку.

Як видно з цього, що пишуть, то Літавер присвятив у своїй жертвенности окрему увагу жидівському народови, з якого вийшов. Він навіть вибудував у своїй малій місцевости жидівський цвинтар за $100,000. Він уфундував сумою $135,000 в Гарвардськім Університеті в память свого батька Натана професуру жидівської літератури і фільософії, а бібліотеці цього університету подарував 12,000 рідких еврейських книжок і манускриптів. Знов від 1929 року він видавав річно $5,000, щоби піддержувати фундацію, що займалась піднесенням юдаїзму на вищий щабель в літературному і духовому напрямі. За різні жертви на жидівські цілі він дістав в 1942р оці спеціяльне признання як той, що „вложив найбагатший вклад в есенціональне жидівське життя в Америці".

Зазначимо, що Літавер давав грубі суми теж на загально - американські культурні цілі. Наприклад Гарвардський Університет дістав від нього $2,000,000. Та ми звертаємо увагу особливо на його жертви на жидівські культурні цілі, бо це іде по тій лінії, на що хочемо ще й при тій нагоді звернути увагу нашого громадянства, коли іде про справу попертя культурно - гуманітарних цілей, звязаних з українським життям в Америці. Ми не маємо великих міліонерів, але ми маємо такі самі великі ідеї, як їх мають інші. Тому теж і ми маємо бажання заховати українське імя в добрій славі. Ми теж хочемо, щоб воно тут вдержалось якнайдовше і було якнайліпшим культурним вкладом в загально-американське життя.

А коли так, то хто має про це подбати, як ми самі не подбаємо. А можемо легко подбати, коли зрозуміємо, що як нема в нас Літавера з міліонами, то є зате тисячі чи десятки тисяч добрих і культурних людей, що можуть своїми малими жертвами зробити те саме, що роблять в інших народів одиниці - міліонери. Наше життя є оперте на народній масі. Тому ми можемо піти вперед тільки тоді, коли народна маса буде жертвувати! І то постійно і з щирого серця. Памятаймо за це за життя і в годині смерти!

Проф. Микола Чубатий.

Довкруги Монте Касіно шаліє війна

Перенесення війни до Італії поставило перед очі цивілізованого світа важке питання охорони історичних памяток навіть серед розгару війни. Питання це ворушить сумління людей, що дивляться дальше наперед в майбутнє століть та почувають на собі тягар відповідальности за зроблене перед історією. Немає сумніву, що під тим оглядом положення військової команди аліянтських військ на італійській землі незвичайно важке. Італія це властиво один великий музей історичних памяток неоціненої прямо вартости. Куди поступиш, всюди історичні памятки, власність не одного навіть італійського народу, але цілого цивілізованого світа, зокрема людей цивілізаційного, християнського европейського круга. Раз ці памятки будуть знищені, навіки пропадають вони для людства і їх за найбільші гроші відбудувати нема змоги.

З другого боку істнує тверда конечність щадити людські сили та переводити операції при найбільшій економії людського матеріялу, зокрема коли ворог використовує історичні памятки та робить собі серед них оборонні позиції. Що має у такім випадку робити команда навіть найбільше обережна та з почуттям відповідальности за культурні вартости цивілізованого світа? Жертвувати тисячі людських жить чи жертвувати історичні памятки неоціненої на гроші вартости. Бо війна в Італії це немов боротьба двох змагунів, що стали боротися в складі з порцеляною; куди не повинешся, зробиш шкоду.

Ґолоси остороги.

Не зважаючи на розгар війни даються всюди чути в цій справі голоси остороги збоку людей, що несуть моральну відповідальність за вартости цивілізованого світа. В першу чергу забрав голос папа, який передовсім затрівожений судьбою самого Риму, в якім зібрано найбільше історичних памяток. Ще перед капітуляцією Італії після першого налету аліянтських літаків на Рим посередництво папи довело до цього, що італійський уряд проголосив Рим необоронним містом, та в звязку з тим відтягнув з Риму всі військові формації, центральні військові уряди, тощо. Та окупація північної та середущої Італії німцями ці порозуміння немов уневажнили та Рим стоїть знов перед загрозою стати місцем боїв, може навіть вуличних боїв. Це потягнулоб невідклично за собою знищення цього Вічного Міста.

Тому вже тепер папа робить заходи, щоб привернути Римови статус відкритого міста, без військово - стратеґічного значіння та охоронити його перед зруйнованням. Для осягнення цього треба доброї волі та згоди команди не тільки аліянтських військ, але передовсім команди німецької армії, щоб вона погодилася не улаштовувати в таких історичних містах точок стратеґічного опору.

Подібний голос дався теж чути в анґлійській палаті лордів, де голова анґліканської церкви забрав голос та спричинив довшу дискусію на тему охорони історичних памяток в Італії.

Монастир Бенедиктинів на Монте Касіно.

Принуку до цього дала справа збомбардування аліянтськими літаками найстаршого монастиря західної християнської Европи на Монте Касіно. *Монастир на Монте Касіно* це колиска всего монашого життя західної латино-християнської Европи. Цей монастир заложив на горі Касіно ще 529 р. св. Бенедикт з Нурсії, беручи собі за взір монаше життя, що вже тоді було розвинулося на сході, серед християн грецького обряду, завдяки св. Василієви В.

Монастир оснований св. Бенедиктом на місці поганської святині Апольона став розсадником подібних монастирів спершу по цілій Італії, а згодом теж у Франції, Німеччині, Англії, Ірляндії та Еспанії. Бенедиктини мали великанські заслуги перед цивілізацією цілої тоді ще зварваризованої Европи після відомих вандрівок народів. Бенедиктини стали взором так званого активного монашого життя. То значить, вони вели не тільки чисто контемплятивне життя на молитвах, пості та розважаннях, але вели теж цивілізаційну працю.

Бенедиктини займалися духотим життям; писали та переписували книги, тому бенедиктинські монастирі є звичайно багаті у старі рукописи, яких теж було багато на Монте Касіно. Їх ще перед збомбардуванням цеї колиски монашого життя вивезли на збереження до Риму. Бенедиктини уходили все за найбільше вчений чин, тому ще нині в наукових дослідах говориться про „бенедиктинську точність та терпеливість". Бенедиктини заклали також школи при монастирях, і в них виробився тип сердновічного образування так званих „сім вільних штук", що тривав сім літ та був поділений на нижчий цикль тривіюм та на вищий квадріюм. Школи утримували бенедиктини не тільки для своїх новиків, але також для дооколичної людности, тому стали першими носіями освіти серед світських людей.

На цім одначе не обмежували бенедиктини своєї праці. Вони займалися такими заняттями, що нині на сто відсотків є світськими професіями. Вони мали між собою архитектів, різьбарів, малярів з одного боку та простих мулярів, рільників з другого боку. Тому прастарі величаві храми західної Европи сперед тисячі літ це твори бенедиктинів нерідко від архітектурних плянів через працю різьбаря та маляра по звичайне мулярське виконання будівлі стін.

Бенедиктини займалися також огородництвом та садівництвом. Під тим оглядом їх монастирі були у ці часи найбільше поступовими господарськими осередками. Від бенедиктинських монастирів вчилася господарства дооколична напів ще варварська людність та в той спосіб і під економічним оглядом західна Европа поступала наперед. Взагалі аж до 12-го століття мало не ціле духове та господарське життя західної Европи завдячує свій розвій бенедиктинським монастирям, що вийшли з Монте Касіно, як свого матерного монастиря.

У кожнім краю повставали свої такі самі немов розсадники бенедиктинського монашого цивілізаційного життя, яких в Італії первоначальником був монастир на Монте Касіно. У Франції таким осередним монастирем став відомий монастир бенедиктинів в Клюні, в Німеччині у Фульді, в Анґлії Вестмінстер Аббі, і тощо. Тому не диво, що цілий цивілізований світ з глибоким болем приняв цю відомість, що ця колиска цивілізаційна світа на Монте Касіно мусіла впасти жертвою війни з вини німецької військової команди, що вибрала собі саме цей прастарий історичний монастир як оборонну позицію проти наступаючих аліянтських військ.

Що вже впало, а що ще може впасти жертвою війни?

Дотепер перед знищенням бенедиктинського монастиря на Монте Касіно руйнуюча війна велася в околиці Неаполю таки серед руїн міста Помпеї, унікату на світі, бо міста-музею з часів ще римських часів сперед двох тисяч літ. Помпеї збереглися тільки тому, що їх присипав вулкан Везувій верствою пилу та ляви. Чи і як потерпіли Помпеї, нині нам невідомо.

Останніми днями преса доносила про бомбардовання міста Кастель Ґандольфо, літньої резиденції папи та власности невтрального Ватикану, що навіть стало предметом дипльоматичної інтервенції представника Ватикану в американськім уряді. Відомо, що в Кастель Ґандольфо має теж свою віллю українська католицька церква Західної України. Її закупив митрополит Андрій у російського князя Ґаґарина на літну оселю для українських студентів - богословів в Римі.

Черга приходить тепер на охорону Риму та інших міст-музеїв Італії, як Фльоренції, колиски італійського ренесансу, правдивого музею-міста „Белля Венеція" — міста на морю, та інших, від яких ...роїться ціла Італія. Інтерес нашої західної цивілізації вимагає, щоб їх за всяку ціну пощадити перед руйнуючою силою новочасної війни. Та це, як сказано, залежитиме в першу чергу від поведення німців.

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

35)

Повільно завернули до козацьких чат. Кричевський мовчав. Переконавшися, що замок козацтву не здобути — думав, щож далі ділати? Чи обійшовши замок рушити в глиб Білорусі і на Литву, чи операціями поміж литовською базою і головними силами прикувати литовську армію на місці. В голові роїлися акремі уривані думки, частки пляну, операцій, що трохи згодом здивували цілий світ. Мовчки їхало і окруження: відчувало, що їх вожд щось задумує і не сміло переривати тих думок.

Підїздячи до козацького постою, почули оживлений гомін і викрики. Занепокоєні погнали чвалом, виминаючи стовбури дерев. І побачили великі гурти селянства з дооколичних сіл, й річицьких міщан. Але не самих: під охороною козаків збитою купою сиділо і лежало душ у пятьдесять драґонів і гусарів, вже обезброєних. Були це вислані Шварцгофом розїзди. Вони заїхали трохи задалеко, щоб козацтво відшукати, та нефортунно попали в хлопський полон. Тепер знали, де козацтво міститься, знали і приблизну його силу, однак не могли подати своїм ніякої вістки і не думали про те. Думали над тим, яка смерть чекає їх за годину, нехай дві. Чи розлютоване хлопство забє їх киями, чи може розірве, привязавши до дерев, як колись у давнину розірвали прапрадіди цих же хлопів київського князя Ігоря, чи смажитимуть їх на огні... Так чинили вони, вояки литовського князя, з хлопством і тепер сподівалися для себе такоїж, або й гіршої відплати. Козацтво ледви здержувало розюшені гурти селян. Ледви могли хоч трохи селян успокоїти полковники тим, що полонених зразу мають допитати, а тоді сам гетьман вирішить, яка доля їх чекатиме.

До Кричевського, коли він підїхав, приступили полковники Панькевич і Пішко:

— Біда, пане гетьмане! — доложив старий Панькевич. — Міщаство жадає смерти бранців. Стримати трудно. Ми з вами душою і тілом, кажуть, голіруч підемо на цей поганий замок, дозвольте тільки з тими псявірами почислитися...

— Чи бранці вже допитані? — коротко перервав Кричевський охочо-розмовного полковника.

— Не допитували, пане гетьмане. Перешкод забагато — сказав полковник Пішко.

— Так заведіть бранців у табор! — наказав Кричевський.

Бранців повели. За ними услід посунули селяни. Козаки здержали їх. Тоді зірвалося обурення:

— Чи видів хто такий лад? — загомоніли наперебій у гуртах. — По якому то праву козаки боронять нам доступу до полонених? Козакам вони палили хати? У козаків забирали майно? Козацьких жінок і дочок неславили? Чомуж козаки боронять проклятих кальвинів? Ми їх полонили, ми з ними і розправимося за кривди... Гей, мосціві панови старшини! Давайте нам бранців! Чи може хочете їх у доброму здоровлю назад у замок відпровадити... Так, так і скажіть!...

Вигуки змагалися, сипались лайки й проклони на козацтво. Вилізала на верх душа черні, не повздержлива і люта. Розлючені міщани й селяни рвалися з палицями і дубинами на козацтво. Козаки повитягали шаблі. Кожної хвилі могло дійти до непотрібного пролиття крови. А найшлися підбурювачі, що доливали ще оливи до готового вибухнути вогню пристрасти і озлоблення за пережиті кривди.

— Козак панови ближчий, чим посполитому панцизнякови. Хіба мало вже разів піднималося хлопство проти панів? Козаки помагали ніби, а як приперла нужда, то все виторгували собі життя і волю, а посполитство лишали панству на поталу. Хіба не однаково величають нас хлопів і маґнати-пани, і шляхетно уроджені вільні козаки — черню! Чернь! — ось хлопське імя! Ми чорні від праці і нужди, наш бруд наверху, а пани білоручки і козаки, білі собі, чистенькі, бо увесь бруд у душу ховають...

— Ви чернь не тому, що чорні від праці, а тому, що чорну, рабську душу маєте, — резонно відгризалися з козацьких рядів. — Не той раб, що в кайдани закутий, а той, що й на волі гнеться, підлещує сильнішому від себе. Повстаєте, коли чуєте за собою козацьку силу, а в бою, перші у розтіч мов щурі біжите... На колінах прощення собі у панів випрошуєте, головами провідників нужденне життя купуєте. Скрізь і завжди ви однакові.

— Бач, які відважні на безбройних! А чому не повставали тоді, як козацькі полки Білорусь аж по Минськ заняли? Тоді проганяли козаків старались заслужити ласку князя й маґнатів. Аж як князь жорстоко віддячився вам, тоді до розуму прийшли, — вторували першим козаки з іншого гурту.

Завадіяки з обох сторін пересварювались далі. Міщани жадали видати їм полонених, їх зброю і коней. Козаки твердили своє — долю полонених вирішать полковники і сам наказний гетьман і як вони постановлять, так і буде...

Потрохи посполиті вгамувалися. Вишукували догідніше місце під деревами на нічний відпочинок. Сварка — сваркою, та чули вони десь у куточку серць, що козаки всеж їх брати і оборонці і долю свою хотіли на все звязати з долею козацтва... Засипляли і козацькі сотні.

Полонених між тим завели до середини козацького постою. Скрізь бачили вони привязаних до дерев осідляних коней, тут же коло коней куняючих козаків, а табору ніякого й не було. В глибині ліса коло невеликої ватри розмістилася вища старшина з наказним гетьманом. Полковники взялися за допит полонених білорусинів, литвинів і поляків. Полонених німців допитував Кричевський — лиш він один вмів по німецьки.[41]

(Дальше буде).

[41]) Історичний факт. Всупереч всяким історикам наших сусідів, що писали про дикість співробітників Хмельницького, — тільки двох чи трьох полковників з часів гетьмана Хмельницького не мали освіти, решта добре володіли західно-европейськими мовами. вчилися в університетах в Падуї, Сорбоні, Оксфорді і Кенігсберзі. Кричевський володів латиною, німецькою і французькою мовами, Морозенко — французькою, латиною і німецькою, Богун — латиною, німецькою і шведською, Виговський — латиною, Кривоніс — англійською, Немиричі (3 брати) — латиною, німецькою, англійською, французькою і італійською. Добре володів латиною і німецькою, та дещо по французьки, самий Хмельницький.

(Докінчення зо стор. 1-шої)

тім відспівав арію з опери Андреа Шеніе У. Джіордана. Тут уже артист міг ширше розвинути голос і своє мистецтво. Відспівав і американську пісню "WITHOUT A SONG" — VINCENT YOUMANS'A, як і співав ще додатки, чого домагалась захоплена публика, обдаровуючи його—ще й квітами.

СВЯТОЧНЕ ОТВОРЕННЯ КОНЦЕРТУ І ПРОМОВЦІ

На самому початку, по відспіванню гимнів, привитав зібраних англійською мовою від імени Ювилейного Комітету ред. Степан Шумейко, представляючи заразом характер цеї организації, якої Золотий Ювилей святкуємо. Казав, що це не є бизнесова корпорація, в розумінню якогось банку, чи іншої подібної фінансової інституції, а народня, демократична інституція, що уявляє собою піт, труд і самопосвяту тисячів працюючих українських людей, що прибули з старого краю, чи тут роджені Ось ту інституцію, себто У. Н. Союз, можна назвати чудовим продуктом правдивого американського способу життя і думання.

В. Г. ЧЕЙМБЕРЛИН — НАОЧНИЙ СВІДОК ПРО УКРАЇНУ

Вилйем Генрі Чеймберлин, людина з надзвичайно скромною і через те саме вже надзвичайно притягаючою появою, викликав незвичайну сензацію своїм докладом про український нарід, що було радше живим оповіданням про те, як він стрічався з українськими людьми, головно в Україні, а теж в Канаді й тут в Америці. Промовець виказав знаменито знання історії українського народу за всі часи і під усіми займанщинами, даючи їй дуже влучну характеристику, зокрема, коли іде про боротьбу українського народу з Росією й Польщею. Підкреслив, що український нарід завжди ненавидів тиранію, на що вказує його вікова боротьба за волю, його література, а зокрема його пісня. Розповів як лиха міжнародня політика і тифус добивали борців за волю України останньої доби. Згадав, як Москва володіє над Україною при помочі українських осіб, доводячи навіть таких ідейних і старих большевиків як Скрипник, до самогубства. Підкреслив, що Шевченко, що є в Україні під Советами в урядових кімнатах на стінах, цілком певно вдарив би советську владу за голод та інші лихоліття так само сильно як бив царат у своїх віршах. Зазначив, що нова економічна політика, себто НЕП, повстала тільки завдяки спротивови українських селян. І тому, коли і тепер які полекші настануть в Советах, казав бесідник, то в першу чергу через опір українського народу, що ніколи не погодиться з ніяким насильством. Бесідник наклеймив веж і польську політику супроти України в минулому і сучасному, а закінчив повною вірою в перемогу права України на вільне, державне життя.

ПОСОЛ ГЛИНКА ВИКЛИКУЄ НОВЕ ЗАХОПЛЕННЯ

Як ентузіястично дякували присутні В. Г. Геймберлинови за його прегарний доклад, так і з подібним захопленням витали канадійського гостя, Антона Глинку, посла до канадійського парляменту.

Посол Глинка, молодий, поставний мужчина, передав наперед загальний привіт У. Н. Союзови від канадійських приятелів українського роду та сказав, що буде говорити на тему: „Яка є ціна свободи" („Гват прайс фрідом?"). Він виказав, що намічені післявоенні цілі, а саме: економічну забезпеку та тривалий і справедливий мир не можна осягнути без свободи. Саме тому, що проголошені в першій світовій війні засади президента Вилсона не дали бажаної свободи народам, в першу чергу українському народови, мусіло прийти до ще більшого світового конфлікту. Тому обовязком канадійців та американців українського походження є допильнувати, щоб смерть міліонів українців в Европі принесла свободу й незалежність Україні. Отже ціна крови є ціною свободи для народів. Само пересунення України спід одного наїзника під другого не принесе свободи. Таксамо балачки про союзи народів не принесуть союзу, як довго одна свобідна нація не буде заключати союзу з другою свобідною нацією, а не як невільник із гнобителем. Дві світові потуги тобто Англія й Америка повинні довести до правильної ідеальної розвязки національного питання після війни. — По українськи сказав посол Глинка: Український нарід повинен боротися за свою свободу, доки не добється самостійної соборної й незалежної Української держави.

Промова професора Колюмбійського Університету Кларенса Манінга звернула на себе увагу знанням українських відносин, а з окрема історії У. Н. С. Він на самім вступі висловився, що „основники У. Н. Союзу почулись би оголомшені, колиб побачили осяг свого твору". Він перейшов думкою оцей переворот, який відбувся в умах та наставленню українських іміґрантів упродовж 50 літ. Іміґранти прибували в Америку, щоб забрати для себе звідси багацтва для своїх рідних в старому краю, а згодом вони стали американцями й почали будувати своє життя та використувати свободу Америки для своїх особистих цілей. Тепер нема мови, щоб українська громада як цілість вернула на рідну землю, навіть і до свобідної й самостійної української держави. Колишнє українське ґетто перетворив Український Народний Союз на українсько-американську громаду через поширення освіти, виказуючи які благодати культурні й виховні дає Америка новим іміґрантам. Тепер пора на освідомлення інших американців про силу українського елементу в Америці і це повинно лягти в основу діяльности У. Н. Союзу.

ПРОМОВА ГОЛОВИ ЮВИЛЕЙНОГО КОМІТЕТУ — Д. ГАЛИЧИНА.

Від імени Ювилійного Комітету Метрополитальної Округи промовив українською мовою Дмитро Галичин, головний секретар У. Н. Союзу. Бесідник зясувавши найголовніше, що становить ідеали У. Н. Союзу, казав таке:

47 років тому, коли У. Н. Союз був тільки в самих початках свойого існування, писали Союзові піоніри в „Свободі", що „ми ще докажемо того, що зчасом створимо в Амеирці одну велику родину, яка могтиме погордитись тим, що стала на ноги власними силами". Обходячи тепер 50-ліття цього Союзу, ми можемо з гордістю ствердити, що заповіт перших піонірів сповнився. Бо в Америці створено одну велику родину, яку представляють саме цих 42 тисячі членів, які начисляє тепер У. Н. Союз. Цих перших піонірів, говорив бесідник, які не тільки заповіли створення одної великої родини, але головно своєю важкою працею, витривалістю та посвятою найбільше причинились до створення цеї родини, ми пошануємо найкраще тим, коли з нагоди Золотого Ювилею У. Н. Союзу поведемо Союзову й громадську працю так, щоб вона була гідною цього піонірськог духа і цих шляхотних прикмет, якими позначена праця цих піонірів.

По його промові наступив виступ хору, що закінчив свій спів могутнім „Ще не вмерла Україна", відспіваним хором і кількатисячною публикою.

Для заокруглення треба згадати, що в часі перерви йшла збірка при помочи коверток на Американський Червоний Хрест і принесла $471.60.

ТОВАРИСЬКІ СХОДИНИ З ВИКОНАВЦЯМИ ПРОГРАМИ, ПРЕДСТАВНИКАМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ЗАПОМОГОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ І ГОЛОВНИМИ УРЯДНИКАМИ У. Н. СОЮЗУ.

В готелі Пенсилвенія влаштовано по Ювилейнім Концерті привіт для запрошених промовців і прибувших здалека представників головних запомогвих орґанізацій та головних урядників, яких повитав секр. Дмитро Галичин і подякував їм за участь в святі. Головний предсідник У. Н. Союзу, Микола Мурашко, витаючи присутніх від імени головного уряду У. Н. Союзу зазначив, що така орґанізація, що поставила собі за ціль ратувати пригноблених і боронити правду, мусіла зеднати собі згодом прихильників теж і серед американців неукраїнського роду, ось таких, як їх маємо на цьому святі, що є ворогами грубої сили, нетоленранції і расових упереджень, а приятелями високих ідеалів і тих демократичних засад, що ввійшли в основу У. Н. Союзу. Особливу подяку висказав предсідник головним урядникам Українського Робітничого Союзу, Провидіння і Української Народної Помочі, що прибули на це свято і вшанували його своєю приявністю.

Промовляли ще В. Г. Чеймберлин, посол Глинка та проф. Манінґ, як і п. Антін Цурковський, секретар „Провидіння" і п. Василь Шабатура, голова У. Н. Помочі. Всі вони висказували своє одушевлення Святом-Концертом У. Н. Союзу. Від редакції „Свободи" говорив д-р Л. Мишуга про те, що українські іміґранти сягнули великий поступ в Америці тому, бо це вільна земля. Відвдячитись тій землі можемо тим, що будемо хоронити і обороняти її свободу і дбати, щоб вона поширилась по всьому світі, між усіми поневоленими; зокрема, щоби була занесена і в Україну.

З Офісу Воєнних Інформацій у Вашиґтоні

Націстівські кольоністи втікають з України.

ВАШИНГТОН. — Завоювавши советські землі, націсти були вислали на Україну 140,000 своїх кольоністів, але їх побут там вже скінчився. Відступаюча німецька армія казала їм забратися з України. Трансокеанське радіо з Берліна говорить, що 140,000 німецьких кольоністів, яких більшість була поселилася в околицях Чорного моря, вертається додому і вже зробили 1,600 кільометрів дороги. Берлінський радіопромовець заявив, що уряд буде старатися поселити їх в західній части Польщі.

Німецькі кольоністи мали відограти поважну ролю в пануванню Гітлера над Европою. Він мав для них велику ролю до виконання. Завоювавши советські землі, він конфіскував господарства і віддавав їх своїм кольоністам. Таким чином на Україні опинилися тисячі німецьких родин, які засіли на чужій землі, щоби, під наглядом досвідчених експертів хліборобства, зробити з неї базу достави хліба для Райху.

Але не так сталось, як гадалось. Націстські збройні сили не могли встояти перед напором Советів і німецькі кольоністи мусіли забратися з України. Ці гітлерівські жертви опинилися тепер в скрутному положенню. Кому з них вдалося на час втікти, то дістане землю в Німеччині, але ті, котрі тепер опинилися в Польщі, найшлися ні в сих, ні в тих. Офіс Военних Інформацій довідався з берлінського радія, що їх тримають в таборах і доперва пізніше „розсилатимуть там, де їм призначать землю".

Совети відбудовують знищену німцями Смелу.

ВАШИНГТОН. — Хабаровська радіовисильня недавно передала за „Правдою" вістку про те, як, відступаючи, німці знищили і спльондрували Смелу.

Смела являється вузлом кількох важних залізничих шляхів і націсти старалися вдержати її за всяку ціну. Німці знали, що втративши Смелу, вони втратять контролю східного фронту. Націсти боронили Смелу з незвичайним завзяттям, але червона армія її обійшла, заатакувала з боку, і по завзятій вуличній битві — опанувала місто.

Коли червоноармійці ввійшли до міста, то застали повибивані вікна й отворені двері, бо націсти, втікаючи на захід, спльондрували його до тої міри, що Совети застали там руїну.

Радіопромовець з Хабаровська говорив так: „Повернувше до міста цивільне населення свідчить, що кілька днів перед опущенням Смели німці були вигнали людей за місто, а сами пустилися грабувати. Німецькі салдати забирали з хат все, що представляло для них якунебудь вартість. Вони нищили і грабували, а цивільне населення сиділо за колючими дротами, на зимні. Націсти страшно над людьми збиткувалися і багато людей померло, з голоду, від зимна і побоїв".

Далі советське радіо повідомляло, що відбудова міста йде повним ходом. До Смели вернула ґрупа досвідчених залізнодорожників, що давніше були евакувані за Урал, і кинулися відбудовувати залізничу стацію і шляхи, якими негайно треба перевозити на фронт воєнні припаси і вояків, бо як вже сказано, Смела є дуже важним залізничим оседком і його треба використати в повнім розумінні того слова.

Хабаровська радіовисильня сповіщала, що „цивільне населення вертає до міста всіми дорогами і знищена німцями Смела постепенно зачинає приходити до себе".

Советські артисти веселять американську армію.

ВАШИНГТОН. — До Ірану прибули советські артисти і виступали перед американськими збройними силами і цивільними з рядом концертів і представлень. Командир американської армії в Ірані, ґенерал-майор Доналд Е. Конеллі, висловив артистам щиру подяку. Він написав командирові червоної армії листа, в якім дав советським артистам признання і дуже хвалив їх. Цей лист був надрукований в офіційнім органі советської армії „Красная Звезда".

Ґенерал Конеллі писав так:

„Ґрупа советських артистів чарувала наших людей своїми здібностями. Знаменита гра ваших артистів зробила на наших людей таке сильне враження, що ми до нині про них говоримо. Взаїмна виміна советськими й американськими артистами, що виступають перед нашими офіцирами й салдатами зміцнює американсько-советську приязнь і зближує збройні сили, що находяться під моєю і під вашою командою в Ірані".

НОРВЕЗЬКІ СТУДЕНТИ В КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРАХ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — З Осло надійшла вістка, що німецька окупаційна влада депортувала до Німеччини велике число норвезьких студентів вищих шкіл й університетів. Вони находяться в концентраційних таборах. Лютеранська церква старалася дістати дозвіл вислати до студентів свого пастора, але націсти відмовилися дати такий дозвіл. Казали, що студенти відсиджують казу за бунт, який вони були піднесли проти німецької держави, а як кримінальники — не можуть рахувати на те, що їм належиться мати свого пастора.

НІМЦІ НАРІКАЮТЬ НА ПОЛЬСЬКИХ ВУГЛЕКОПІВ.

БЕРН, Швайцарія, ОНА). — Найновіші видання німецьких ґазет принесли вістку, що польські вуглекопи відказуються їхати до праці в німецьких копальнях вугля. Поліція винайшла, що вони є в контакті з польськими партизанськими загонами і підлягають їхнім впливам. Наприклад, в провідника польських вуглекопів найдено велику кількість проти-німецької літератури і летючок, в яких партизани взивали вуглекопів саботувати продукцію вугля і відказуватися від праці, яка йде на шкоду Польщі.

Далі німецька преса нарікає на польських вуглекопів за те, що вони ширять в Польщі ненависть до німецького уряду, що слухають закордонної пропаґанди черз радіо, та що, як хто з них зголситься до праці в німецьких копальнях вугля, то замісць працювати, займати, займається проти-німецькою пропаґандою.

НІМЦІ ЗНИЩИЛИ КРИВИЙ РІГ.

МОСКВА, (ОНА). — Російська преса друкує широкі звідомлення своїх кореспондентів з фронту, в яких говориться, що відступаючи, німці знищили копальні й здемолювали Кривий Ріг. Кореспонденти пишуть, що місто є знищене до тої міри, що буде треба кілька місяців, заки його буде можна привести до порядку.

Як німці почали відступати, то мали список молодих, працездатних людей і вивезли їх на каторжну працю до Німеччини.

Наш славний летунський корпус.

На летунському майдані в Тексасі осів воєнний літак, а з нього вискочив пільот, убраний в коротких штанцях. Недалеко сидів на своїм військовім авті „джіп" майор. Підїхав майор до пільота і почав читати йому лекцію, як то американський пільот не шанує старшини, коли висідає з літака так неналежно убраний. Пільот слухає мовчки, час від часу притакує майорови, а після скінченої науки, на приказ майора, відходить до свого літака і починає вбирати сорочку. Приглядається майор ближче, а до сорочки пільота припнята відзнака із срібним вірлом, на знак, що пільот — це майор летунського корпусу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

З Кампанії Українсько-Американської Четвертої Военної Позички міста Дітройту і околиць.

У вівторок, дня 29. лютого 1944, відбулись вечером збори в Українській Хаті при Ґрейлінґ в справі сформовання ширшого комітету до переведення Кампанії Военних бондів У. К. К.

До комітету ввійшли: голова: о. Ст. Тиханський, заступники голови: о. Ст. Побуцький, д-р А. Кібзей і адв. Ів. Панчук. Комітетові: Укр. Радіова Година — М. Шустакевич, управитель, Ів. Іванчук, Вас. Довгань, А. Штик, Ів. Чайковський, Анд. Градовський, Катерина Хомяк, Анна Кіпчак, Мих. Чемний, Ф. Гузіль, Марія Прокопович, Юлія Костюк, Анна Мудра, Осип Крупка, Ів. Мельник, Анд. Білик, Михайло Кахний, Петро Ґолей, Е. Пелех, П. Демян, Ю. Кульчицький і Гр. Михайлишин.

На зборах рішено продати бондів на сто тисяч долярів.

Другі чергові збори згаданого комітету відбудутся у вівторок, дня 7. березня в годині 8-мій вечером в Укр. Хаті при Ґрейлінґ вулиці. Проситься всіх прибути начас.

Посвідки з продажі бондів приносити на західній части міста до п. А. Градовського, а на східній до о. С. Тиханського.

Імена покупців бондів будуть оголошувані на Укр. Радіо годині.

По інформації й аплікації на бонди зголошуватись до когонебудь з комітетових.

А. Штик, секретар.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Ювилей Українського Народного Союзу.

„Мов метелики дрібні
В весни погідні, ясні дні
З цвітки літають на цвіт,
...Мов ті цвіти чарівні
Що цвітуть навіть і тоді,

Коли мороз зморозить світ" виповнили діти Сиротинця під зарядом С. С. Василіянок сцену Української Галі в неділю, дня 27. лютого, щоби відсвяткувати Золотий Ювилей Українського Народного Союзу. В прекрасних народних строях, солодкими згармонізованими голосочками почали свято відспіванням американського гимну і гимну У. Н. Союзу; відтак пісоньками: Берізка, Віє Вітер, Розрита Могила; деклямаціями: Україна, Молитва. Співають діточки без диригента, акомпаніює їм на піяні за сценою Впреп. Мати Зиновія Ч. С. В. В., та працьовита, високо інтеліґентна Мати Настоятелька, людина, яку Ісус Христос не вагавсяб братом своїм назвати коли казав: „Я голоситиму Імя Твоє моїм братам; посеред громади я возвеличу Тебе" (Евр. II., 12). Діточки відтанцювали також ритмічно кілька українських танків і виступали в орхестрі під проводом проф. Павла Келичави.

Солісткою вечера була наша славна філядельфійська співачка, панна Анна Матковська, яка своїм милозвучним сопрановим голосом відспівала: „О, не забудь" і „Верніться сни" Нижанковського.

Свято отворив контрольор У. Н. Союзу, д-р В. Ґалан, відчитуючи желання для У. Н. Союзу від сенатора Дейвіса. Святочну промову виголосив містопредсідник У. Н. С. проф. Г. Герман. Свято закінчив радний У. Н. С. п. С. Слободзян.

Публика виповнила Українську Галю по береги і видно було, що У. Н. Союз тішиться „во человіцех благоволенієм". доброю волею других, яка для людини і організації є найцінішим даром. Амос Перриш сказав, що добра воля є така вартісна як діямант, але і так тяжко її найти; вона така сильна як турбіна, але і так тяжко її збудувати; вона така чудесна як молодість, але і так тяжко її задержати".

Уродини є щасливі дні, свята є памятні дні, а річниці мають обі якости. Пятьдесятьлітня річниця У. Н. Союзу розділює життя нашої іміграції на минуле і будуче — минуле, що є спомином і будуче, що є надією.

Поступ У. Н. Союзу не був автоматичним. У. Н. Союз ріс, бо були високо-умні люди, що хотіли і стреміли зробити його ліпшим. І тому саме віддаємо належну честь піонірам, що відчуваючи потребу самооборони і альтруістичний інстинкт служити другим, дали нам братню організацію. За те їм честь і слава. Нашим піонірам ми довгуємо багато. Правдиво сказав Мековлі: „Люди, що не шанують роботи своїх предків, не зможуть зробити нічого такого, за що шанувалиб їх їхні нащадки".

Пошана праці піонірів зроджує в нас надію і ціль наших теперішних змагань збільшити і розширити У. Н. Союз до тої міри, щоби в столітну річницю ті, що будуть по нас, могли з респектом і вдоволенням помітити, порівнати і зарекордувати нашу працю в розвитку нашої братньої організації.

Добра воля є така чудесна як молодість. Придержім добру волю і молодість при Українськім Народнім Союзі, а тоді старання наші увінчаються повним успіхом.

До цього звіту слід ще додати, що знагоди цього Союзового Свята надійшло на адресу д-ра В. Ґалана письмо від сенатора Джеймса Дж. Дейвиса з привітом, в якому сказано між іншим таке:

„...Я горджуся тим, що можу прилучитись до Вас у святкуванню 50-літнього Ювилею. Я був би прибув до Вас особисто, колиб не замовлено мене ще перед 5 місяцями куди інакше. Я цю справу виясню при найближчій нашій зустрічі".

Ще згадаемо, що цеї неділі відправили зараз по Службі Божій панахиди за померших членів У. Н. Союзу, о. Волянський в українській греко-кат. катедрі, о. Савчук в укр. греко-православній катедрі, а о. Уляницький в греко-католицькій церкві в Фрекфорд. В панахидах взяли участь головні й місцеві урядники та члени. Того дня відбулася теж гра в Бескет Бол місцевої Молодечої Дружини У. Н. Союзу з Дружиною Каледжу св. Василія з Стемфорд, Конн. Старша ґенерація і молодь з Сиротиниця, що приглядались грі, горячо оплескували обидві Дружини.

П. Д.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Коляда на Дім Відділів У. Н. Союзу.

Як дальші жертви на Дім Відділів У. Н. Союзу в Шікаґо, а саме Коляду, ложили ось ті жертводавці: гром. Теодозій Менцінський надіслав листовно $5. Члени Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу: Семен Іващук $25; по $10: від. 221 У. Н. С., Іван Боднар, суддя Михайло Тремко, Анна Дибська; по $5: Тарас Шпікула, Василь Мельник, Михайло Микитин, Йосиф Олійник, Григорій Прокопенко, Франко Цимбалістий, Михайло Онищук, Семен Тіцький, Микола Мотлюк, Дмитро Мадей, Михайло Андрух, а Дмитро Сень $6; по $3: Михайло Баран, Микола Марущак, Теодор Бодак $3.08; по $2: Василь Дубик, Ілля Коцур, Йосиф Матущак, Михайло Цебрій, Пилип Васильовський, Дмитро Забияк, Василь Сидорик, Алберт Панькевич, Михайло Солтис, Микола Іванишин, Григорій Матвіїв, Семен Пилипяк, Микола Водзянський, Михайло Гутьман, Дмитро Гутьман, Іван Сенів, Іван Брийовський, Семен Мекенко; по $1: Марко Шиян Микола Николишин, Ізидор Левтюх, Василь Горін, Антін Марцінковський, Іван Процик, Анна Кучкуда, Стефан Ґенсьорський, Григорій Кравець, Дмитро Купьо, Анна Олексій, Йосиф Чайковський, Марія Брилевська, Михайло Рошко, Стефан Тимець, Михайло Микитин, Мартин Сипко, Петро Іванків, Микола Козак, Михайло Ґудз, Олекса Любас, Петро Лучків. Разом $198.08.

Тов. Вільна Україна, від. 139 У. Н. Союзу $5; члени від. 139 У. Н. Союзу по $1: Дмитро Кошіль, Петро Фекалюк, Антін Вовчук, Кирило Кокура, Евстахій Бартошак, Іван Чайка, Михайло Болехівський, Іван Ларсон, Дмитро Волощин. — Разом $14.

Уряд Дому Відділів У. Н. Союзу складає щиру подяку всім, що зложили коляду.

Тарас Шпікула, предс.;
Григорій Дацьків, кас.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

АЛЕЖ МИ ГОЛОДНІ.—Капраль Джан Месіна з Порт Честеру, Ню Йорк, пробує переконати голодних італійців, щоб вони не вибирали останків їжі з військових смітярок. Американські вояки коло Касіна дарували голодним італійцям чисті останки.

БОСТОН, МАСС.

Бондова кампанія.

У нашій громаді переводиться кампанія за закупно военних бондів Українським Центральним Комітетом з повним успіхом. На 20. лютого відбулися на цю ціль збори в салі української православної церкви і тоді закуплено бондів на суму понад $10,000. Одиниці, що підтримують диктаторську заграничну систему відмовилися від участи й кампанії, бо вони признають себе за диктаторів і не признають праці Українського Конґресового Комітету. Бондова кампанія продовжується і надіємося дістати ще раз тільки до кінця праці. У кампанії беруть участь: Інж. Андрій Прухницький з дружиною, о. В. Каськів, Ярослав Довганчук, Н. Давискиба і многі громадянки: Анна Шедлівська та Стефанія Давискиба. Тому, що ця акція ведена з доручення Українського Конґресового Комітету, проситься всіх українських громадян приспішити її успішне закінчення, а громадян із стейту Месечусетс прошу подати мені кількість закуплених бондів в їхніх громадах та на яку суму, щоб я міг подати вислід праці з цілого стейту для вжитку Конґресового Комітету.

Н. Давискиба.

ПОЛЬСЬКІ КОЛЬОНІСТИ МУСІТИМУТЬ ВЕРТАТИ ДОДОМУ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Орган Союзу Польських Патріотів — „Вольна Польска" напечатав статтю, в якій говориться, що коли скінчиться війна і будуть встановлені польсько-советські границі, то польський уряд повинен старатися дати змогу повернути до краю всім тим полякам, що находяться закордоном. Ґазета пише, що це буде відноситися не тільки до тих поляків, що їх вигнали теперішні окупанти Польщі, але і до тих, що осілися на білоруських, литовських й українських землях.

Польські кола в Лондоні є тої думки, що це відноситься до польських кольоністів, яких уряд поселив на східних землях.

ВИБИВАЮТЬ РОЗБИТИХ ЯПОНЦІВ В БУРМІ.

НЮ ДЕЛІ. — Британські війська винищують останки японської армії, розбитої в західній Бурмі. Одну групу недобитків заскочено в джунґлях, і вона здалася без бою. Інші ставили опір і їх треба було перебити.

Останні обчислення подають число японців, вбитих там від 4. до 29. лютого, на 4,500, а число ранених на 8,000.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 931. Неосвоєний.

Переможений лев признав Джад-Бал-Джу своїм переможцем.

І тепер Тарзан підійшов ніжно, аби попробувати заприязнитися зо звірем.

Джад-Бал-Джа загаркотів грізливо, остерігаючи другого льва не чіпати чоловіка.

Але інстинктова ненависть кровожадного звіра до людини була засильна, і лев скочив до Тарзана.